

Sygn. akt III AUa 942/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Pasek
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka	

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2018 r. w Lublinie

sprawy B. S.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o wysokość emerytury rolniczej

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 27 września 2017 r. sygn. akt IV U 383/17

oddala apelację.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Małgorzata Pasek Elżbieta Gawda

III AUa 942/17

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 25 kwietnia 2017r., działając na podstawie art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016r. poz. 277), przyznał B. S. prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej od dnia 1.04.2017r.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Siedlcach złożył ubezpieczony B. S., wnosząc o wypłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej także za okres od (...)do 31 marca 2017 r., gdyż w tym okresie nadal trwała faktycznie dzierżawa gruntów rolnych, których był współwłaścicielem, a jedyną przyczyną zawarcia kolejnej umowy dzierżawy w kwietniu 2017r. a nie w styczniu 2017 r. była konieczność uregulowania spraw spadkowych.

Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 27 września 2017 roku zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, iż B. S. jest uprawniony do części uzupełniającej emerytury rolniczej od dnia (...).

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony B. S., ur. (...), pobierał emeryturę rolniczą w pełnej wysokości, tj. w części składkowej oraz 100% części uzupełniającej, bowiem zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, wydierżawiając gospodarstwo rolne, którego jest współwłaścicielem. Umowa dzierżawy z dnia 27 grudnia 2006 r. została zawarta pomiędzy B. S. i M. S. jako wydierżawiającymi a T. S. jako dzierżawcą gruntów rolnych o powierzchni (...)ha położonych na terenie wsi Ż., gmina H., na okres 10 lat. Żona ubezpieczonego M. S. zmarła w dniu (...). Postanowieniem z dnia 18 listopada 2016r. Sąd Rejonowy w Siedlcach I Wydział Cywilny stwierdził, że spadek po M. S. na podstawie ustawy nabyli jej mąż B. S. w 1/2 części oraz wnuczki J. H. i A. K. po 1/4 części każda z nich.

Decyzją z dnia 16 grudnia 2016 r. organ rentowy działając z urzędu wstrzymał wypłatę części uzupełniającej emerytury B. S. od dnia (...). Ubezpieczony wystąpił o wypłatę świadczenia emerytalno-rentowego w pełnej wysokości w związku z przekazaniem gospodarstwa rolnego w całości T. S. na podstawie umowy dzierżawy z dnia 19.04.2017 r. Umowa ta została zawarta pomiędzy B. S., J. H. i A. K. jako wydierżawiającymi a T. S. jako dzierżawcą gospodarstwa rolnego położonego na terenie wsi Ż. o powierzchni(...)ha. Zaskarżoną decyzją z dnia 25 kwietnia 2017 r. organ rentowy przyznał B. S. prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury od dnia 1 kwietnia 2017 r. Na podstawie zawartej w 2006 r. umowy dzierżawy gospodarstwo rolne, będące wówczas własnością M. i B. S., prowadzi T. S. - bratanek ubezpieczonego. Nieprzerwanie wykonuje on wszelkie prace rolnicze, a także opłaca podatek rolnym za nieruchomości położone w Ż., w tym również za rok 2017. Ubezpieczony w spornym okresie nie prowadził działalności rolniczej, m.in. przez wzgląd na podeszły wiek i zły stan zdrowia. Kolejna umowa dzierżawy została podpisana dopiero w kwietniu 2017 r., bowiem wymagana była zgoda współwłaścicieli – dwóch spadkobierczyń po zmarłej żonie ubezpieczonego. Zachodziła również konieczność uporządkowania stanu prawnego nieruchomości z uwagi na śmierć M. S. w (...).

W ocenie Sądu w całokształcie okoliczności sprawy nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony spełnia przesłanki do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej także za okres od(...) do 31 marca 2017r. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016r. poz. 277) wypłata emerytury rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust.2-8, jeżeli emeryt prowadzi działalność rolniczą, przy czym zgodnie z ustępem 4 powyższego przepisu uznaje się, że emeryt zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe jednoznacznie wykazało, że ubezpieczony B. S. nieprzerwanie od 2006r. nie prowadzi działalności rolniczej. Gospodarstwo rolne, będące współwłasnością wnioskodawcy, zarówno wcześniej jak i w spornym okresie od (...) było prowadzone przez T. S., który dzierżawił je przez 10 lat na mocy umowy dzierżawy zawartej w dniu 27 grudnia 2006r. Umowa ta wygasła wraz z upływem okresu, na jaki została zawarta. Podpisanie kolejnej umowy dzierżawy gospodarstwa rolnego napotkało trudności z uwagi na śmierć małżonki ubezpieczonego – M. S.. Wymagana była bowiem zgoda spadkobierców po M. S. do zawarcia takiej umowy, co ostatecznie nastąpiło w dniu 19 kwietnia 2017r. Niewątpliwie, pomimo że od (...) nie istniała umowa dzierżawy gospodarstwa rolnego, to ubezpieczony B. S. faktycznie nie prowadził w spornym okresie działalności rolniczej. Wszelkie prace gospodarskie wykonywał uprzedni dzierżawca gruntów rolnych T. S., w tym także opłacał podatek rolny za 2017 rok. Powyższe potwierdziły spójne i wiarygodne zeznania świadków G. D. (sołtysa wsi Ż.) i T. S., jak również korespondujące z nimi zeznania ubezpieczonego.

Podkreślenia wymaga, że powołany przepis art. 28 w/w ustawy nie reguluje wyczerpująco sytuacji, w których uzasadnione jest przyjęcie, że emeryt zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, ale wskazuje jedno z kryteriów, kiedy należy uznać, że emeryt nie prowadzi działalności rolniczej. Z przepisu tego nie wynika natomiast, że przez sam fakt, iż emeryt jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego, uzasadnione jest przyjęcie, że nie zaprzestał on prowadzenia działalności rolniczej. W ocenie Sądu o tym, czy emeryt prowadzi działalność rolniczą decyduje każdorazowo stan faktyczny, a zatem okoliczność, czy dana osoba rzeczywiście pracuje w gospodarstwie rolnym.

Z przedstawionych wyżej ustaleń Sądu jednoznacznie wynika, że w spornym okresie wnioskodawca nie prowadził działalności rolniczej m.in. z przyczyn zdrowotnych. Od dłuższego czasu gospodarstwo rolne, którego B. S. jest współwłaścicielem, prowadzi jego bratanek T. S., a ubezpieczony nie pomaga przy pracach gospodarskich.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał:

1. naruszenie prawa materialnego art.44 ust.2 i ust.5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art.133 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez niezastosowanie tego przepisu i pominięcie faktu, że B. S. wniosek o wznowienie wypłaty części uzupełniającej złożył w organie rentowym w dniu 19 kwietnia 2017 roku;

2. art.28 ust.4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez błędne zastosowanie tego przepisu i uznanie, że wnioskodawcy przysługuje prawo do wypłaty części uzupełniającej świadczenia od dnia(...)z pominięciem istotnych okoliczności, z wniosek o wypłatę został złożony w dniu 19 kwietnia 2017 roku

oraz naruszenie prawa procesowego;

3. art.232 kpc polegające na niewyjaśnieniu wszystkich okoliczności sprawy przez pominięcie faktu, że B. S. wniosek o wznowienie wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej złożył w dniu 19 kwietnia 2017 roku;

4. art.233 § 1 kpc polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów i nadanie walorów dowolności sprowadzające się do niezgodnego z prawem ustalenia prawa do wypłaty części uzupełniającej od dnia(...).

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości, bądź o jego uchylenie i przekazanie do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 28 ustęp 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2017 roku, poz.2336) wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą. W myśl ustępu 2 zawieszenie wypłaty dotyczy części uzupełniającej emerytury rolniczej lub renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy; emerytury lub renty inwalidzkiej z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w części równej 95% emerytury podstawowej. Stosownie do ustępu 3 wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11. Zgodnie natomiast z ustępem 4 uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego.

W art. 28 ust. 4 nie została określona definicją ustawową prowadzenia działalności rolniczej sytuacja emeryta lub rencisty, który jest właścicielem (posiadaczem) gospodarstwa rolnego. W przepisie tym mowa jest o wypadkach, w których "uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej". W tych wypadkach będący właścicielami gospodarstw rolnych emeryci lub renciści nie muszą udowadniać nieprowadzenie działalności rolniczej; wynika to z ustawy. Nie oznacza to jednak, że w każdej innej sytuacji niż te, o których mowa w art. 28 ust. 4, właściciel (posiadacz) gospodarstwa rolnego jest tylko z powodu własności (posiadania) rolnikiem prowadzącym działalność rolniczą w rozumieniu art. 28 ust. 1 ustawy. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2009 r., II UK 46/09, LEX).

Mając na uwadze powyższe przepisy uznać należy, że przesłanką zawieszenia wypłaty części uzupełniającej emerytury lub renty na podstawie art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jest prowadzenie działalności rolniczej, a

nie samo posiadanie lub dysponowanie własnością gospodarstwa. Sąd Apelacyjny podziela powyższy pogląd i zwraca uwagę na utrwaloną już w judykaturze wykładnię art. 28 zgodnie, z którą wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004 r., II UZP 5/04, OSNP 2004/22/389; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r., I UK 222/14, LEX; Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 czerwca 2015 r., III AUa 915/14, LEX; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 września 2014 r., III AUa 2548/13, LEX; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 marca 2014 r., III AUa 1348/13 i cytowane w nim orzecznictwo, LEX; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 czerwca 2009 r., III AUa 255/09, LEX).

Prowadzenie działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oznacza bowiem prowadzenie na własny rachunek przez posiadacza gospodarstwa rolnego działalności zawodowej, związanej z tym gospodarstwem, stałej i osobistej oraz mającej charakter wykonywania pracy lub innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2005 r., I UK 16/05, OSNP 2006/17-18/278; wyrok Sądu Najwyższego z 19 lipca 2001 r., UKN 492/00, OSNP 2003, Nr 9, poz. 233). Tym samym własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego nie może mieć wpływu na wysokość pobieranych świadczeń. Co za tym idzie, nawet w przypadku nie przekazania posiadania gospodarstwa rolnego w drodze umowy dzierżawy albo przekazania go w drodze umowy dzierżawy zastępnemu, wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy.

Stan faktyczny ustalony w postępowaniu jest bezsporny: wnioskodawca uprawniony do emerytury rolniczej zawarł w dniu 2 kwietnia 1991 roku wraz z żoną M. S. umowę dzierżawy, mocą której małżonkowie przekazali posiadanie gospodarstwa rolnego o powierzchni (...)ha stanowiącego ich własność M. M.. Umowa ta została zarejestrowana w ewidencji gruntów w gminie H. (k.9-11 akt rentowych). W związku z zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej organ rentowy podjął wypłatę świadczenia w pełnej wysokości wraz z częścią uzupełniającą. W związku z rozwiązaniem tej umowy przed terminem Urząd Gminy H. powiadomił organ rentowy, że w dniu 27 stycznia 1997 roku została przez małżonków S. umowa dzierżawy na okres 10 lat obejmująca ich gospodarstwo ze S. M. (powiadomienie i odpis umowy dzierżawy k.30-33 akt rentowych wraz z odpisami aktów notarialnych o zbyciu części gospodarstwa k.34-37 akt rentowych). Po rozwiązaniu tej umowy dzierżawy przed terminem w dniu 27 grudnia 2006 roku małżonkowie S. powiadomili organ rentowy, że zawarli nową umowę dzierżawy również na okres 10 lat z T. S. (zawiadomienie o rozwiązaniu umowy dzierżawy oraz odpis nowej umowy dzierżawy – k.61-63 akt rentowych). Wówczas organ rentowy wydał w dniu 29 grudnia 2006 roku decyzję o przyznaniu wnioskodawcy od dnia 1 stycznia 2007 roku świadczenia bezterminowo, nie pouczając go nawet o konieczności przedstawienia zaświadczeń czy złożenia oświadczeń po upływie 10 lat od zawartej umowy (decyzja – k.65 akt rentowych).

W dniu 19 grudnia 2016 roku organ rentowy bez przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania wyjaśniającego oraz bez dokonania ustaleń co do stanu faktycznego wydzierżawionego gospodarstwa, a nawet bez powiadomienia wnioskodawcy o konieczności przedstawienia odpowiednich dokumentów w celu dalszej wypłaty części uzupełniającej wydał w dniu decyzję o wstrzymaniu części świadczenia od(...). W związku z wydaniem tej decyzji wnioskodawca rozpoczął starania o zawarcie umowy dzierżawy na dalszy okres, ale z uwagi na to, że w (...)zmarła jego żona będąca współwłaścicielką gospodarstwa, umowa ta nie mogła zostać zawarta bez udziału jej spadkobierców. Z tych względów po formalnym stwierdzeniu praw do spadku oraz udzieleniu przez jedną ze współspadkobierczyń stałe zamieszkałą za granicą pełnomocnictwa wnioskodawca wraz ze współspadkobiercami żony mógł zawrzeć umowę dzierżawy. Gdyby organ rentowy powiadomił go o tej okoliczności przed wydaniem decyzji z dnia 16 grudnia 2016 roku wnioskodawca zapewne dokonałby tych formalności wcześniej, a przynajmniej złożył odpowiednie oświadczenie o podjętych działaniach i przeszkodach w zawarciu umowy dzierżawy na kolejny okres, a w tej sytuacji odpowiednie

dokumenty wraz z oświadczeniem złożył dopiero w dniu 19 kwietnia 2017 roku, co wypomina kilkakrotnie w apelacji organ rentowy formułując zarzuty.

Istotą sporu jest zatem ustalenie, czy pomiędzy wygaśnięciem umowy dzierżawy zawartej w dniu 29 grudnia 2006 roku a przedłużeniem tej umowy po uregulowaniu własności i zgromadzeniu odpowiednich dokumentów koniecznych do zawarcia ważnej umowy dzierżawy, wnioskodawca podjął ponownie działalność rolniczą. Sąd Okręgowy, który w sposób precyzyjny ustalił powyższe okoliczności, przyjął, że wnioskodawca, który ma już 91 lat, po wygaśnięciu umowy dzierżawy nie przejął gospodarstwa, które nadal było w posiadaniu i użytkowaniu przez dotychczasowego dzierżawcę.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przesłanką stosowania przepisu art.28 ust.4 ustawy i zawieszenia wypłaty części uzupełniającej emerytury lub renty jest prowadzenie działalności rolniczej, a więc wykazanie, że po zakończeniu umowy dzierżawy właściciel podjął ponownie działalność rolniczą. Należy zwrócić uwagę, że nawet nabycie własności gospodarstwa rolnego w drodze dziedziczenia, bez prowadzenia w nim działalności rolniczej, nie stanowi podstawy do zawieszenia wypłaty świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Porównanie ustępów 1 i 4 art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie może prowadzić do zestawienia pojęcia "prowadzenie (kontynuowanie) działalności rolniczej" pojęciem "własności lub posiadania gruntu", ponieważ pojęcia te są nieprzystawalne. Właśnie z ich niespójności należy wyprowadzić wniosek, że zawieszenie wypłaty świadczeń nie dotyczy osoby jedynie posiadającej majątek nieruchomy w postaci gospodarstwa rolnego, lecz tylko takiej osoby, która gospodarstwo rolne prowadzi i z reguły przynosi jej to dochód. Natomiast posiadacz gospodarstwa rolnego, który utracił możliwość jego prowadzenia i uzyskiwania tą drogą środków utrzymania, zachowuje prawo do świadczeń w pełnej wysokości. Przepis art. 28 ust. 4 ustawy należy bowiem interpretować w powiązaniu z art. 6 pkt 1 i 3 ustawy, w którym podmiotem ubezpieczenia nie jest właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego, lecz wyłącznie osoba prowadząca działalność rolniczą w posiadanym gospodarstwie rolnym, a nadto w zgodzie z art. 38 ust. 1 zawierającym domniemanie, iż właściciel gruntów zaliczonych do użytków rolnych lub zarejestrowany jako dzierżawca takich gruntów prowadzi na nich działalność rolniczą. W sprawie niniejszej mamy do czynienia z podobną sytuacją – rolnik, który w sposób formalny zawarł umowę dzierżawy, uznaną za organ rentowy za podstawę wypłaty części uzupełniającej renty, po upływie terminu kolejnej umowy nie mógł w sposób formalny zawrzeć umowy na dalszy okres, tym bardziej, że organ rentowy nie powiadomił o takiej konieczności. Warunkiem uznania, że zachodzą przesłanki do zawieszenia wypłaty części uzupełniającej świadczenia, byłoby ustalenie, że wnioskodawca, podjął ponownie działalność rolniczą. Zważywszy na stan zdrowia wnioskodawcy i jego bardzo podeszły wiek powodujący trwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym nie budzi wątpliwości, że w 1991 roku nie prowadził a następnie nawet nie był w stanie podjąć jakiegokolwiek działalności rolniczej.

Mając powyższe rozważania na względzie Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawca po zawarciu w roku 1991 umowy dzierżawy gospodarstwa rolnego, nie podjął ponownie działalności rolniczej mimo upływu terminu ostatniej zawartej przez niego umowy dzierżawy z końcem grudnia 2016 roku, a zatem nie zachodziły przesłanki do zawieszenia wypłaty części uzupełniającej emerytury. Wstrzymanie wypłaty świadczenia od dnia (...)było błędem organu rentowego, który nie ustalił żadnych okoliczności skutkujących zawieszeniem wypłaty, stąd też Sąd Okręgowy prawidłowo orzekł o prawie do wypłaty tej części świadczenia również przed datą zgłoszenia formalnego wniosku przez wnioskodawcę.

Z tych względów i na mocy art.385 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.